

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/247035,81-rocznica-utworzenia-Zrzeszenia-Wolnosc-i-Niezawislosc.html>

03.09.2026, 07:53

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”

2 września 2026 r. przypada 81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, najważniejszej organizacji powojennego podziemia niepodległościowego.

02.09.2026

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

81. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

Z tej okazji Cecylia Radoń, zastępca dyrektora Oddziału IPN w Krakowie oraz Małgorzata Janiec prezes Zarządu Obszaru Południowego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” (WiN) w Krakowie wraz z członkami zrzeszenia, złożyli kwiaty i znicze pod tablicą w kościele kapucynów oraz przy kamieniu węgielnym pomnika „Tym, co stawiali opór komunizmowi w latach 1944-1956” i pod upamiętnieniem przy Placu Inwalidów 3.

Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” – Ruch Oporu bez Wojny i Dywersji

WiN powołano 2 września 1945 r. w Warszawie. Ścisłe kierownictwo organizacji tworzyli Jan Rzepecki „Ślusarczyk” (prezes), Janusz Bokszczanin (wiceprezes), Tadeusz Jachimek „Ninka” (sekretarz generalny), Antoni Sanojca „Skaleń”, Franciszek Niepokólczycki „Halny”, Jan Szczurek-Cergowski „Sławbor” i Józef Rybicki „Maciej”.

W konspiracyjnej prasie opublikowano wkrótce, zredagowaną przez Rzepeckiego, „Deklarację Ideową WiN”. Organizacja przejęła dużą część dotychczasowych struktur podziemnych i szybko rozrosła się do około 20 tys. członków. Była formalnie niezależna od rządu londyńskiego, ale przekazywała na Zachód uzyskane materiały i analizy, dotyczące sytuacji politycznej, gospodarczej i militarnej w kraju opanowanym przez Związek Sowiecki i polskich komunistów.

Głównym celem politycznym Zrzeszenia WiN było doprowadzenie do wolnych wyborów (zagwarantowanych przez Wielką Trójkę w Jałcie) i przekazanie struktur organizacyjnych legalnym władzom RP na uchodźstwie.

WiN z założenia miał być organizacją polityczną, a nie wojskową. Trudno jednak było w krótkim czasie zdemobilizować leśne oddziały. Ich masowe ujawnienie nie wchodziło w grę, ponieważ

oznaczałoby dekonspirację większości lokalnych struktur, sieci łączności i kolportażu. Akcję demobilizacji niepodległościowych oddziałów partyzanckich prowadzono systematycznie od chwili powstania WiN-u. Ludzi najbardziej zagrożonych aresztowaniami przerzucono na inne tereny.

Po początkowych i krótkotrwałych sukcesach niepodległościowej konspiracji, NKWD – wspierana przez polskich komunistów z Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego – rozpoczęła skuteczne zwalczanie WiN-u. Informacje uzyskane dzięki akcji ujawnieniowej pozwoliły na szybką infiltrację powstających struktur polskiego podziemia. Już w listopadzie 1945 r. dokonano w Łodzi aresztowań wśród członków zarządu głównego zrzeszenia. Podobny los podzieliły następne składy ZG WiN.

[Poprzedni Strona](#)

Kraków

Kraków

Relacja